

Izšlo vsak dan, razen nedelj in praznikov.
—
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori, 2657 So. Lawndale Ave.
Office of Publication: 2657 So. Lawndale Ave. Telephone Rockwell 4904.

LETO—YEAR XVIII

Cena lista je \$5.00.

Entered as second-class matter January 23, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., torek 24. februarja (Feb. 24), 1925.

Subscription \$5.00 Yearly

STEV.—NUMBER 46.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

USTANOVITEV DE L. STRANKE IZJALOVJENA

Lafollettovci nečejo izraziti razredne stranke, v kateri bi odločevali delavci in farmarji, pač pa stranko oportunistov, katero so odložili do jeseni.

NAČRT SOCIALISTIČNE DELEGACIJE JE BIL ZAVRŽEN.

Chicago, Ill. — Načrt ustanovitve izrazite delavske in farmerske stranke po zgledu Labor party v Angliji, v kateri bi bile združene razne delavske in farmerske politične in strokovne organizacije, se je izjalovil na zborovanju Konferencae za progresivno politično akcijo, ki se je vršilo v soboto, kakor tudi na konferencah, ki so sledile v nedeljo.

Voditelji progresistov, ki so v glavnem pristaše senatorja La Folletta, so na zborovanju K. P. P. A. zaključili, da zaenkrat pričakajo z vsako akcijo glede takozvane "tretje stranke". Do tega zaključka so največ pripomogli zastopniki šestnajstih železniških unij, ki so se izrekli proti novi stranki. Njihovo mnenje je bilo, da naj La Follettov element vzame nadstrankarsko stališče in naj podpira progresiste na listah že obstoječih strank.

Nekateri voditelji unij, posebno William H. Johnston, predsednik Mednarodne zveze strojnikov, niso bili zadovoljni s tem sklepom. Ti so — ko je bilo zborovanje Konferencae za progresivno politično akcijo končano — skupno s socialisti in farmer-laboriti aranžirali drugo konferenco, ki se je vršila v soboto svečer. A tudi na tem sestanku ni prišlo do sporazuma. Neformalni sestanki so se vršili tudi v nedeljo, toda brez uspeha.

Edin konkretni načrt za združenje vseh progresivnih sil v novi stranki so predložili socialisti. Načrt, katerega je predložil Morris Hillquit na zborovanju K. P. P. A. in pozneje na drugi konferenci, se je v jedru glasi:

- 1) Vse delavske in farmerske stranke in organizacije se združijo v novi stranki, ki se naj imenuje "American Labor Party" (ameriška delavska stranka) z avtonomijo za pridružene stranke in organizacije.
- 2) Stranka temelji na principu industrialne demokracije.
- 3) Stranka nominira svoje lastne kandidate pri vseh volitvah.
- 4) Prva konvencija stranke naj se vrši v prihodnjem oktobru.

Hillquit je toplo zagovarjal svoj načrt. Debs je govoril skoraj eno uro in poudarjal, da samo dve stranki sta mogoči: kapitalistična in delavska. Srednje poti ni.

Delegat H. F. Nicholson z Milwaukee je končno predložil kompromis, s katerim so se zadovoljili lafolletovci. Predlagal je, da se izvoli odbor 25 članov, ki naj aranžira vse potrebno za ustanovitev nove stranke, katere pa mora bazirati na državnih enotah in ne na principih katerekoli razreda.

Kompromisni načrt je bil sprejet s 93 proti 64 glasovom na drugi ali provizorični konferenci, katere so se udeležili brez malega vsi delegatje, razen zastopnikov železniških unij. Konvencija nove stranke, ki bo po vseh znamenjih La Follettova stranka, se vrši enkrat v jeseni. Nova stranka ne sprejme v svoje vrste že obstoječih skupin, pač pa se organizira po mestih, okrajih in državah, in sicer v odborih kakor delajo republikanci in demokratje.

S tem korakom je bil dosežen razkol med socialisti in progresisti. Socialistični voditelji, ki so govorili v nedeljo popoldne na velikem javnem shodu v Ashland Auditoriumu, so izjavili, da socialistična stranka mora iti svojo pot toliko časa, dokler se ne ustanovi prava delavska stran-

Progled dnevnih delov

Amerika.

Lafollettovci preprečili ustanovitev delavske stranke.

Sullivan (Ind.) pokopava ubite rudarje; reševalno delo oteženo.

Gibanje za priznanje sovjetske Rusije.

Coolidgev električni konjiček noče biti pozabljen.

Rockefellerjev unijonizem je za nič.

Po svetu.

Francoska vlada je zadovoljna, če se tudi za Francijo imenuje Dawesov odbor, ki naj dožene, če more plačati vojne dolgove.

Cankov razglasil obsedno stanje v Bolgariji.

DEBS NA VELIKEM SHODU V CHICAGU

Osvieli socialistični voditelji, ki je že 50 let v delavskem gibanju, je pozval delavce, naj se drže svoje stranke.

Chicago, Ill. — Eugene V. Debs, slavni socialistični voditelj, je v nedeljo popoldne govoril v Ashland Auditoriumu 2000 poslušalcev. Predno je nastopil na odru, je stopila k njemu s družica in položila na mizo pred njim torto, na kateri je gorelo 70 svečic v znamenje, da je osvel veliki vodja ameriških socialistov dočakal sedemdeseto leto svojega življenja.

Debs je dejal, da je te dni doživel več obletnic. Preteklo je 50 let, odkar je stopil v delavsko strokovno unijo. Pol stoletja je že v delavskem gibanju. Petin dvajsetletno tega gibanja je praznoval v jesen. To je stopa v delavsko gibanje, se je zapisal temu gibanju za celo življenje.

Dalje je rekel, da je upal na ustanovitev velike stranke delavcev in farmerjev, ko je pred par dnevi prišel v Chicago. Njegovo upanje se ni izpolnilo in delavcem, ki se hočejo res osvoboditi iz ekonomske sužnosti, ne preostaja drugo, kakor da se oklenejo socialistične stranke, katere je danes v procesu rekonstrukcije.

Debs je tudi apeliral za politične in razrednovojne ujetnike, kot so Sacco in Vanzetti, Tom Mooney in drugi, kakor tudi za Ruthenbergarja in ostale komuniste, ki so postali žrtve zakona proti kriminalnemu sindikalizmu v Michiganu.

Debsu se je poznalo, da sta bolezen in starost precej razorala njegovo energijo; tistega briljantnega nastopa in ognjvite besede, ki je navadno elektrizirala poslušalce, ni več v njem. Vzlic temu je navdušil navzoče in žel skoraj pri vsakem stavku burne aplavze.

Drugi govorniki so bili: Norman Thomas iz New Yorka, James O'Neal in Vlodeck tudi iz New Yorka in George R. Kirkpatrick.

Kaj dela kongres

SENAT: — Nadaljna razprava o konferenčnem poročilu glede Muscle Shoals. — Predloga o amandiranju trgovske pogodbe s Kitajsko sprejeta. — Predloga, da se zbirajo podatki o vzrokih svetovne vojne, sprejeta. — Finančni odtok je odobril lozansko pogodbo za vzpostavitev diplomatskih in trgovinskih odnosov s Turčijo.

POSLOVNA ZBORNICA: — Nadaljevanje debate o farmerskih tržnih kooperativah. — Odslek, ki je preiskoval letalsko afero v armadi in mornarici, je naglo zaključil preiskavo.

ka, ki bo temeljila na principih razrednega boja.

Včeraj je bila otvorjena v Douglas Park Auditoriumu letna konvencija socialistične stranke, na kateri bodo narejeni definitivni zaključki glede bodočega stališča stranke.

REŠEVALNO DELO V RUDNIKU JE OTEŽKOČENO

REŠILNO DELO NAPREDUJE ZELO POČASI.

Nekateri mriči so strašno razmesarjeni.

Sullivan, Ind. — Rešilno delo je silno otežkočeno. Z velikim trudom so dobili osem in dvajset mričev iz jame. Strupeni plini večkrat naženejo rešilce, da se morajo umakniti. Razstrelba je bila tako silna, da se je vdrl strop in zasul hodnik. Rešilci sodijo, da je ostalih tri in dvajset ponesrečenih rudarjev zadaj za podstobo in da jih je nemogoče dobiti iz jame, dokler ne bo odstranjen ves material.

To dejstvo je prisililo rešilce, da so pričeli odstranjevati podrtine, ki so jim ovirale pot do ponesrečenih rudarjev. Po naporom delu in vsak korak tvegač svoje življenje so rešilci prinesli še ostala trupla iz jame. Akoravno so imeli rešilci plinske maske na obrazih, so bili v veliki nevarnosti, ker bi bila najmanjša iskra, ki se je utrnula od električne vodilne žice, povzročila novo razstrelbo. Na pr. podporniki, ki so jih rabili za podpiranje stropa, so bili iz jekla. In če bi se motor dotaknil takega opornika, bila bi nova tragedija. Delo, ki so ga izvršili rešilci, je tako veliko in plemenito, da ni besed, da se izreče primerna pohvala. To delo pa tudi priča, kako plemeniti značaji so med delavci, ki so pripravljeni zastaviti svoje življenje v interesu svojih tovarišev.

Rudnik je bil poznan med rudarji za nevarnega, ker so večkrat in nepričakovano našli v njem na plin. Lastniki rudnika so poslali po nekoga "Danny" McGarryja, ki je zdaj v nekem drugem rudniku predelavce in ki je svojočasno pustil delo v tem rudniku, ker se mu je zdel nevarno. McGarryju je poznan vsak kotiček v rudniku. Ko je prišel, so ga vprašali, ako misli, če je še kateri ponesrečen rudarjev živ. McGarry jim je pa lakonično odgovoril: "Kako vendar pričakujete, da so ponesrečeni rudarji še živi, ako rešilci ne morejo v rudnik s plinskimi maskami?"

Mriči so strašno razmesarjeni in opaljeni, ki jih prinesejo iz rudnika.

Iz rudnika so prinesli truplo, o katerem sodijo, da je predelavec Anderson, ki je šel preiskovati množino plina, ko so mu sporečili, da se nahaja globlje v jami plin. Njegovo truplo je podobno kosu raztrganega in razcefranega mesa. Kosi premoga so zariti v njegovo truplo s tako silo, da je njegovo telo temnordeče marogasto.

Kompanija se že pere. Njeni podrepaniki govorijo, da je bila nesreča neizogibna, češ, da v jami včas ni duha ne sluha o plinu, naenkrat se pa pojavi v taki množini, da je nesreča nepreprekljiva.

Vdove in sirote ponesrečenih rudarjev, ki so ostali še v rudniku, so pregovorili, da so odle domov. Doma čakajo s težkim srcem vesti, da so našli trupla njih svojcev.

Strašna nezgoda je napravila šest in sedemdeset sirot in štiri in štirideset vdov. Frank Smith, ki je med žrtvami, zapušča vdovo in deset otrok. Perry Maxwell, neka druga žrtev katastrofe, zapušča vdovo in šest otrok.

Pogreb se ne bo vršil skupno, ampak posamič. Vsaka družina bo pokopala zase svoje mrtvece. Tudi to je premišljena poteza od strani podjetnikov. Ako bi se vršil pogreb vseh žrtev hkratu, najbrž bi prišli k pogrebu rudarji iz vsega okraja. Bila bi ogromna manifestacija proti lahkomišelnemu obratovanju rudnikov v interesu privatnih rudniških podjetnikov. In tako se je razvila sugestija od hiše do hiše, od družine do družine, da naj vsaka družina zase pokopije svoje ponesrečene člane. Tako je zmaga-

(Dalje na 3. strani.)

GIBANJE ZA PRIZNANJE SVOJTE RUSIJE

Borah, ki se odločno poteguje za priznanje sovjotov, je že večkrat konferiral s Coolidgeom o tej zadevi.

Washington, D. C. — Senatski voditelji so mnenja, da Amerika vzame novo stališče napram Rusiji kakor hitro bo inavgurirana nova administracija prihodnjega meseca. Na poročila, da Hughesova politika ostane v veljavi, se ne ozira več nihče.

Prvo znamenje novega stališča je dejstvo, da je predsednik Coolidge razmotril rusko vprašanje z vodilnimi senatorji in izrekel željo, da je treba poiskati pot za dosego prijateljskih stikov med Ameriko in Rusijo. Senator Borah, ki je načelnik senatnega odseka za zunanje zadeve, je tudi že parkrat posetil Belo hišo in govoril s predsednikom o ruskem problemu. Kaj sta govorila, ni znano, znano pa je, da Borah vztrajno pritiska na administracijo za priznanje sovjotov. On je že večkrat izjavil, da čimprej Amerika prizna sovjete, tembolje za Ameriko, ker druge države izrabljajo ameriško politično nepriznanja in jemljejo do bre trgovaške koncesije.

Vse kaže, da prvi korak do priznanja bo ta, da Coolidge imenuje posebno komisijo, ki preišče do dna rusko vprašanje. Na ta način so bile vzpostavljene diplomatske vezi z Mehiko.

Dawesov načrt za Francijo dobredele v Parizu

Herriotova vlada upa, da komisija mednarodnih svedencev priporoči snižanje vojnih dolgov, ko dokonča, da Francija ne mora plačati.

Pariz, 23. febr. — Francija hoče Dawesa, ki preišče in dožene njene možnosti plačanja vojnih dolgov. Iz zanesljivih virov se je izvedelo, da Herriotova vlada drage volje sprejme mednarodno komisijo svedencev, katere naj na podlagi preiskave ugotovi, koliko je Francija v stanju plačati svojim upnikom. Vlada upa, da Amerika stori prvi korak k aranžiranju take komisije. Priprčana je, da bodo svedenci, kadar enkrat preiščejo francoske finance, priporočili upnikom Francije, da znižajo svoja vojna posojila.

Medtem pa, ko vladni krogi simpatično razpravljajo o eventualnem Dawesovem načrtu za Francijo, so nacionalisti vsi iz sebe. Listi desnice srdito napadajo sugestijo, da bi se Francija podvrgla mednarodni preiskavi, češ da bi to bila velika sramota, ker bi se zmagovita Francija ponižala na nivo poražene Nemčije.

Plačila Nemčije po Dawesovem načrtu.

Berlin, 23. febr. — S. Parker Gilbert, generalni reparacijski agent, je objavil poročilo o prejemkih in izplačilih odškodnine v mesecu januarju. Od Nemčije je prejel 108,317,807.74 zlatih mark in izplačal je 103,575,348.33 zlatih mark.

Vsota izplačil je bila razdeljena med zaveznike kot sledi: Anglija 19,359,465, Francija 47,275,636, Italija 8,958,938, Belgija 9,334,886, Japonska 399,297, Jugoslavija 2,076,762, Portugalska 724,394, Rumunija 340,714 in Grška 84,122 zlatih mark.

Opozicija v Italiji se podaja?

Rim, 23. febr. — "Giornale d'Italia", eno vodilnih glasil avventinske opozicije, piše, da se avventinska opozicija — okrog 120 poslancev, ki so bojkotirali parlament v protestu proti fašistovskemu terorju — kmalu vrne v zbornico.

VREME.

Chicago in okolica: V sredo jasno in mrzlo. Severni veter. Sonce izide ob 6:34, zaide ob 5:33.

ROCKEFELLER- JEV UNIJONIZEM NI NIČ VREDEN

TRI STAVKE SO IZBRUHNI- LE OB ČASU ROCKEFELLER- JEVEGA NAČRTA.

Ne da se utajiti, da med delodajalci in delavci postoje razlike.

New York, N. Y. — Neumno je tajiti, da so interesi delavcev in delodajalcev različni. Vsa spor glede mezde to dokazuje.

Ta značilna izjava se nahaja v poročilu, ki ga je priobčila Russell Sageva ustanova po petletni preskavi o Rockefellerjevem načrtu o delavskem zastopu, ki je uveden pri Colorado Fuel in Iron kompaniji.

Avtorji Sagovega poročila upajo, da najdejo pot za izravnavo sporov med podjetniki in delavci brez izčrpanja moči na obeh straneh, ampak oni izjavljajo, da Rockefellerjev načrt ni imel uspeha. Oni so pronašli, da je približno osem sto drugih kompanij, ki skušajo rešiti svoje delavske probleme z enakimi sistemi, v katerih kompanija nadzoruje zastop delavcev, kot je to navada v rudnikih države Colorado. Med njimi so železniške kompanije, tekstilne družbe, mesarska podjetja itd.

Poročilo pokazuje, da so pri Colorado Fuel in Iron kompaniji izbruhnile tri stavke, odkar je bil ta sistem uveden po znani stavki v letu 1913. In avtorji pravijo, da razmere niso take, kakršne bi morale biti.

Ob času ene teh stavk so se poslužili državnih vojaških čet, da so preprečili obdržavanje shodov v poslopju lokalne organizacije Bratstva mladih krščanov, moč, katerega ravnatelji so veličnoma uradniki Colorado Fuel in Iron kompanije. V nekem naselju so rudarji skušali najeti edino dvorano, ki je bila dobiti v najem. Kompanija je kupila to dvorano in jo podrla do tal.

Sagovi preiskovalci ne odkladajo krivde na John D. Rockefellerja, ki je izvedel svoj načrt po masakru pri Ludlowu, da njegove vrste unijonizem ni imel uspeha. Oni odkladajo krivdo na lokalne uradnike. Njegov načrt teoretično omejuje moč odpuščanja delavcev, ampak superintendenti in predelavci se udejajo svoji volji, ki ne pozna nobenega ugovora.

Mary Van Kleeck, ravnateljica za industrialne študije Sagove ustanove, svari podjetnike, da naj nikar ne smatrajo uspehov takih sistemov za garantirane, ne da bi vpoštevali nazorov delavcev. Ona pravi, da so preiskave dognale, da se je treba najprej prepričati, kako delavci sodijo o stvari.

Z drugimi besedami to pomeni, da delavec ne govori po svojem superintendentu, ampak da le delavec lahko zastopa delavca.

PURITANCI SO ZA OTROŠKO DELO.

Boston, Mass. — Amendment za varstvo otrok je bil poražen v senatu s 33 glasovi proti enemu. Referendum, ki je imel svetovati postavodajni zbornici, se je že v mesecu novembru lanskega leta izrekel proti amendmentu.

Tekstilni baroni so se navajili tudi proti osem in štirideset ur dela v tednu. Predloženi sta dve predlogi. Prva določa, da se 48 ur dela v tednu podaljša na štiri in petdeset ur dela v tednu. Druga predloga pa določa, da se osem in štirideset ur dela v tednu suspendira za dve leti in nadomesti s štiri in petdesetimi urami dela v tednu.

Zastopniki tekstilnih in drugih podjetnikov priporočajo odpravo 48 ur dela v tednu. Organizirano delavstvo se bojuje, da ostane sedanja postava v veljavi, ki določa 48 ur dela v tednu.

Člani S. N. P. J. širite svoj list in pridobivajte nove člane.

VOJNO STANJE RAZ- GLAŠENO V BOLGARIJI

Cankov je začel z novim terorizmom, ko so se zopet pojavili politični umori in nemiri ob meji.

Sofija, Bolgarija, 23. febr. — Po odredbi Cankove vlade je že od sobote vojno stanje po vsej Bolgariji. Kakor se glase uradna poročila, je vlada informirana, da bodo bolgarski komunisti poskusili s novo revolucijo. Istočasno je združena opozicija v parlamentu apelirala na kralja Borisa, naj zahteva ostavko Cankova.

Nemiri in krvavi spopadi v Bolgariji so zopet na dnevnem redu. Blizu Caribroda so se spopadli arabski in bolgarski komitaiši. Izmenjenih je bilo več streljav in dve osebi sta bili ubiti ter več ranjenih. Skupina izgnanih komunistov, ki so se vrnili iz Jugoslavije, je bila večeraj v boju s policijo pri Slivnici; pet komunistov je bilo ujetih, drugi so pa bili pobiti.

Politični umori so se ponovili. Macedonci pobijajo komuniste.

All bodo povabili sovjetsko Rusijo?

TO JE ZOPET MUČNO VPRAŠANJE, KO BO V JESEN KONFERENCA O RADIJU.

Doda se še niso odločili na eni ali drugo stran.

Washington, D. C. — Ako se sovjetska Rusija povabi na konferenco glede radija, ki se bo vršila v jeseni, je vprašanje, ki prihaja pred predsednika Coolidgea.

Bilo je leta 1912, ko so se v Londonu sešli delegati na konvenciji, da razpravljajo o mednarodni brzoljavni zvezi. Ameriška vlada je povabila ljudstva na svetu, da prihodnjo konferenco o tem predmetu obdržavajo leta 1917 v Washingtonu. Povabilo je bilo soglasno sprejeto. Vojna je pa preprečila zborovanje. Konferenca o brzoljavi, ki se je imela vršiti leta 1915 v Parizu, in konferenca, ki se je imela vršiti o radiju leta 1917 v Washingtonu, sta bili odloženi. Konferenca o brzoljavi se bo zdaj vršila v Parizu, državni department je pa pripravil povabila za petdeset držav na konferenco o radiju, ki se ima vršiti letos v jeseni. Oni ne povejo, ako je Rusija tudi vključena.

Predsednik Coolidge, pred katerim je vprašanje konference, meni, da je treba konferirati in se posvetovati z Britanijo, Francijo, Japonsko in Italijo glede povabila Rusije. To pomeni, da bodo štiri velesile, ki so po vojni razdelile svet, vprašane, ako bo več ali ne, ako se Rusija udeleži ali ne udeleži konference. Vse države pa zdaj občejejo z Moskvo.

Ako Rusija ne bo povabljen na konferenco, ker Coolidge ne prizna sovjetske Unije, tedaj nastane veliko vprašanje, ako bo mogoče doseči na konferenci zaključke, ki bodo velike trajne vrednosti. Zadnja washingtonska konferenca je "določila" usodo Kitaja, Japonske in Daljnega vzhoda. Takoj so pa sledili boji v Kitaju in pogodbe s sovjetsko Unijo od strani Kitaja in Japonske.

Senator Shipstead, član senatnega odseka za zunanje zadeve, prerokuje, da bo Coolidge-Kelloggova strategija z ozirom na konferenco o radiju uspešna, da odtuji bivše prijatelje Združenih držav.

Haško sodišče dalo olajšave Grkom.

Ženova, 23. febr. — Stalno mednarod. razsodišče v Hagu je razsodilo, da se mora grško-turška pogodba, sklenjena v Lausanne, tako tolmačiti, da oni Grki, ki so stanovali v Carigradu pred podpisanjem premirja leta 1918, niso zamenljivi, dočim so duhovni grškega patrijarhata lahko zamenjajo za Turke.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.
Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.
Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.
Owned by the Slovenic National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"
UNION LABEL APPLIED FOR
Datum v oklepaju n. pr. (Jan. 31-1925) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnem potekla naročnina. Ponovito jo prevoščamo, da se vam ne ustavi list.

ZELEŽNIŠKE DRUŽBE SO ZNIZALE CLOVEŠKO DELOVNO MOČ.

Ampak zyršile so ravno toliko dela kot v letu 1923.

Ako delavski listi pišejo, da gredo prihranki, ki jih napravijo podjetniki s izboljšanjem obrata, podjetnikom kot dobiček, tedaj niso to izmišljotine, ampak je gola resnica.

Statistika, ki jo je priobčila meddržavna trgovska komisija, pove jasno kot beli dan, da so železnice z nižjim številom vlakospremnega in strojnega osebja prevozile ravno toliko blaga kot v letu 1923 z večjim številom, ampak železničarji niso prejeli zaradi tega več mezde.

Po številkah, ki jih podaja meddržavna trgovska komisija, bi bil uslužbenec teh kategorij v mesecu novembru prejel po \$209 na mesec, ne da bi bilo treba povišati voznino, da bi bila višja kot v prejšnjem letu, ko je železničar prejel le \$196. Ako bi bil železničar prejel tako visoko mzdo, tedaj bi bil tudi on deležen, da se je obrat izboljšal.

Trinajst dolarjev ni veliko. Ampak na mesec se delavcu precej poznajo.

Ako bi polovica od tega prihranka šla za znižanje voznine, tedaj bi bil železničar prejel \$201 mesto samo \$196. Pa železničar ni niti tega prejel.

Železnice so transportirale na ravnotako daljavo ravno toliko teže v novembru 1924 kot v novembru prejšnjega leta. Stevilka je 38,000,000 tonskih milj. Ampak uslužbenecem so plačale železnice le 85,208,268 ur dela, medtem ko so v prejšnjem letu plačale 89,521,453. Odškodnina za delo je znašala \$30,138,736 mesto \$32,110,859.

Prizadeti so bili pri vlakospremnem in strojnem osebju: Strojvodij pri tovornih vlakih v mesecu novembru 1924 je bilo 31,769. V novembru prejšnjega leta jih je bilo 34,375. Plačani so bili za 7,315,263 ur dela mesto za 8,182,164 ur dela. Prejeli so na mezdi \$7,944,441 mesto \$8,618,676 kot v mesecu novembru 1923.

Tako se je znižalo tudi število, kurjačev, zaviračev, zadnjih sprevodnikov in vlakovodij.

Ako je delavec primoran izvršiti več dela, prejme pa ravno toliko mezde kot preje, ko je izvršil manj dela, je to znižanje mezde.

Železniške družbe pa niso zadovoljne s takimi dobički. Se ni dolgo od tega, ko so železniške družbe, katerih proge se stekajo v Chicago in na katerih je velik lokalni osebni promet, prosile Illinoisko državno trgovsko komisijo, da jim dovoli povišanje voznine, ker imajo izgubo s lokalnim osebnim prometom.

Javnosti je seveda znan fakt, da morajo potniki na lokalnih vlakih stati, ker ne dobe sedežev, ker so vlaki preveč natlačeni. To prav nič ne ženira železniških družb, one vseeno izjavljajo, da imajo izgubo.

Ameriško ljudstvo je sicer potrpežljivo. Ampak taka lakomnost po večjem dobičku mora končno le tako učinkovati, da jo tudi najpotrpežlivejše ljudstvo ne more več prenašati.

Dokler bodo privatni interesi upravljali ameriške železnice se želje po vedno večjih profitih ne bodo krčile. Ampak nasprotno bo!

Da bodo železnice res služile ameriškemu ljudstvu in bodo železniški uslužbenec za njih nevarno in težko delo primerno plačani, je od pomoč v nacionaliziranju železnice.

Vlada je v vojnem času pokazala, da zna boljše upravljati železnice kot privatni interesi. Ako je bilo vladi to mogoče izvršiti v vojnem času in ko je prevzela napol porušene železnice, ko je promet na njih skoraj odpovedal, tedaj jih bo veliko uspešnejše obratovala v mirnem času.

Prihranki, ki jih bo napravila uprava nacionaliziranih železnic ne bodo množili in gromadili premoženja železniških kraljev, ampak pojdejo ljudstvu. Znižala se bo voznina, kar bo scenilo življanske potrebnosti; uslužbenec bodo zadovoljni, ker bodo imeli boljše delovne pogoje, kot jih imajo pod kontrolo privatnih interesov.

SLIKE IZ NASELDIN

Penn. Pa. — Izvedel sem novico, ki je hudo potlačila mene in mojo družino. Dne 10. t. m. se je vračal dobroznani Jos Matko v Wheeling Creek, O., domov na stanovanje k družini Drečnik. Vračal se je po državni cesti med 11. in 12. ponoči. Medtem je pridrvela poučena železnica, ga udarila od zadaj in mu zdrobila lobanjo. Bil je še pri zavesti, ko so ga pobrali in je prosil, naj ga peljejo domov ali v bolnišnico. Njegova prošnja pa je bila neuslišana: položili so ga med progo in državno cesto. Ni bilo dobrih par minut nato, ko je pridrvel moderen avtomobil in zavozil vanj ter ga slednjič ubil. Polomil je več kosti v trupu nesrečnika, ki je bil močne postave in tehtal 240 funtov.

Pokojnik je bil po poklicu godec, dobro znan po Westmoreland Co., Pa., in v Bridgeportu, O. Pokazalo se je to pri pogrebu, ki se je vršil civilno dne 14. t. m., kot je želel pokojnik sam, na Union Cemetery v Blainu, O. Pokojni je spadal k trem podpornim društvom in k U. M. W. of A. Društva so Deutsche Starke Kasas št. 349 v Bellairu, O., S. N. P. J. št. 13 v Bridgeportu in S. S. P. Z. št. 119 S. S. P. Z.

Kot član ravno tistih podpornih društev sem imel priliko videti, kako lepo je, ko človek spada k dobrim društvom, posebno kjer so člani kakor bratje v Bridgeportu. Noč in dan so obklovali brata, ko je ležal na odru in meni nepoznanemu, ko sem prišel iz Pennsylvanije, so mi stiskali roke in me tolažili v žalostni uri. Dolžnost me veče, da se zahvalim trem predsednikom društev za mije in lepe nagrobne govore kot tudi Bridgeportski bandi, ki je zaigrala v zadnji pozdrav. Po imenu bi se rad zahvaljeval posameznikom, a sem odlojen in ne poznam dobrih bratov, ki so prišli v tako velikem številu k pogrebu. Reči moram, da so ti ljudje res naklonjeni bratje. Hvala rojakom v Claridgu, Pa., ki so skupaj nabrali in kupili venec ter ga poslali po Jarchevih in Blažu Likarju. Hvala družini Drečnik, pri kateri je pokojni ležal na mrtvaškem odru in fantoma, ki sta pri njih na stanovanju kakor sosedom, ki so bili na razpolago.

Rojaki, ki se niste pri podpornih društvih, pristopite k takim, kot so gori imenovana. Pokojni Jos. Matko je bil samec, a tudi za takega je dobro, če se zavaruje. Težko je seveda plačevati v slabih časih, a še težje je, ko pride nesreča in smrt, kakor je doletelo naša sorodnika pokojnika.

Veliko samcev se malobrižno izgovarja, da ko umrjejo, jih bo že kdo spravil pod zemljo. To je napremljeno govorjenje. Ko smo pokojnega Jos. Matkova spravljali pod zemljo, so tamonji Američani kar gledali, kako složni smo Slovenci, ki verujemo v podporne organizacije. Bilo je veliko avtomobilov in takih, ki so za sprejem pokojnika k zadnjemu počitku dali na razpolago brezplačno svoje kare ter sta bili še dve poulični kari natlačeno polni. Pokojnik je pač rad imel veliko družino.

Dragemu stricu želimo, da mu bo lahka ameriška zemlja, v kateri je bil državljan 25 let. Kapitalistični sistem ga je izrabljaval življenje in nazadnje še ubil. On je preстал, nas še čaka, ne vemo kje: morda nas vjame past pri delu, mogoče na državni cesti, ki jo vzdržujemo s plačevanjem davka in še nimamo varni po nji hoditi.

Delavci si bomo morali pomagati le sami, ako hočemo izboljšati naš položaj. Zavedno delavstvo ve to, a kaj ko je le v manjšini.

Pozdrav čitateljem Prosvete. — Simon Grosel.

Roelyn, Wash. — Št. 42 S. S. S. S. srbsko dobr. društvo Slo. ga imelo svojo prirediteljo v soboto dne 23. februarja v Opera House. Pričetek je ob osmih zvečer. Program je sledeč:

1. Del.
2. Jugoslovanski tamburaški orkestrirani ameriški in jugoslovanski himno.
3. Pozdrav udeležencem od strani društva. Govori M. N. Strugar.
4. Deklamacija "O naši zemlji". Stanislav Sunde.
5. "Miru arce moje", deklamira gdč. Maria Chapeta.
6. "Pesnik iz Vila", deklamira Ilija Djonovich.

7. "Ja sam Sloven", deklamira dijak Stipan Brozovich.
8. "O, ženama", deklamira M. N. Strugar.
9. Gimnastika in kosaški ples, gdč. Ana O. Tron.
II. del.

1. Saljiva igra "Spekulanti" v enem dejanju. Osebe, ki nastopijo, so: Risto Sarich, trgovec — Boroko Djuranovich. Milica, njegova žena — Anđela Grubisich. Vukosava, njuna hči — Marija E. Brozovich. Marko Vasich — Stanislav Sunde. Marko Bozich — Ilija Djonovich. Mitar, Vasičev drug — Drago M. Bojovich. Jakob, sluga pri Sarichu — Milutin Nulich. Nošče — Milutin Nulich. Jakobova ljubica — Marija Chapeta.
 2. Po igri sledi petje. S spremljanjem brača pojejo Mar. Kouzlarich, Marija Stanfil, Olga Brozovich, Olga Kouzlarich, Lorina Muratic. Na brač bo udarjala gdč. Marija E. Bozovich.
- Cim bo zaključen program, se bo vršil ples do ene po polnoči. Pozivljemo vse Slovence iz Roelyn, Ronalds in Cle Eluma kakor iz bližnjih mest, da se udeležijo kolikor mogoče v velikem številu. Za dobro postrežbo jamči pripravljalni odbor.

Meadowlands, Pa. — Tukajnji delavci prireajo protestni shod proti belemu terorju v Jugoslaviji, in sicer s sodelovanjem sledečih organizacij: Jugoslovnsko združenje radniške stranke Amerike, odsek N. H. Z. in odsek H. Z. III., kakor tudi društvo Jugoslovanske katoliške jednote in odsek H. Z. III. v Washingtonu, Pa. Vsa ta društva protestirajo proti vladi nasilja in bajonetov ter proti zapiranju delavskih boriteljev. Shod se vrši 2. marea ob 6:30 zvečer v Miner's dvorani. Glavni govornik bo Ch. Novak. Jugoslovani, odzovite se in prisostvujte v velikem številu. — Prirediteljski odbor.

Hilawatha, Utah. — Dovolj je prostega časa, zato naj malo pogledam o tukajšnjih naselbinah. Kratimo si čas kar moremo, zapel bi lahko tisto: "Za pečjo sedim, pa tobak kadim". Ampak tudi časopise zasledujem, zlasti zanimive članke iz Prosvete.

Delavske razmere tu nikakor niso povoljne. Meseca januarja so rovi obratovali vsaki dan, tudi sedmi dan ni bil izvet, sedaj pa delamo le dva do tri dni v tednu. Lahko razumemo, da dokler bodo imeli starini moč v politiki, toliko časa se za delavce ni nadejati boljšega.

Z društvom povoljno napredujemo. Društvo "Hilawatha" je izvolilo nov društveni odbor, kot je bilo priobčeno v zadnjem imeniku. Spremenilo je tudi radi mesečnih sej, ki se bodo odsedaj naprej vršile vsako drugo nedeljo v mesecu, ne tretjo, kakor je poročano v imeniku v št. 23. Toliko pojasnila, da pri članstvu ne bo kakšnega nesporazuma.

Posamezni člani, kar jih je izven te naselbine, se tudi prosijo, da se oglašijo pri tajniku zaradi društvenega imenika. Vsak član mora biti vpisan, kdaj je pristopil k društvu in kdo je dedič za posmrtnino, kakor je tudi treba navesti naslov dediča. Naše društvo nima takega seznama, ki ga je treba urediti. — Frank Erzen, tajnik.

Svinjarstje Američanov in caristov v Parizu.

Pariz, 23. febr. — Lepe reči počenja ameriški bogatini v družbi s propadlimi ruski aristokrati. Policija je včeraj aretirala štiri Američane — dva moška in dve ženski — štiri Russe — zopet dva moša in dve ženski in 32 Francozov obojega spola v privatnem stanovanju v Rue Notre Dame de Nazareth. Ko so detektivni udri v prostore, je ruska četvorica popolnoma naga delala razne poze, drugi so se pa nagi in napol nagi plazili po starih in mehkih preprogah na tleh. Eden aretiranih Rusov je bivši kapitan v ruski carski mornarici. Njegova mlada žena Marta je vodila orgije. V škandalu so zapleteni razni odlični Parižani.

JUGA GOVORNIKA

(Glasovi Slavov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.)

Collinwood, O. — Dvoglavilisti v Chicagu se repeči radi dopisa, ki je našel v Prosveti. Kaj le želi nekdanji avstrijski žandar? Ali misli, da proti zavedni članici lahko postopa s terorjem, kakor je nekdanji cesarski kraljevi orožnik teroriziral beračice v stari domovini. Morda misli, da opravlja še vedno visoko službo s preganjanjem beračice po milosti apostolskega avstrijskega cesarja.

"Kunatua" glavica je povedala, da smo Slovenci še nekeje za luno, ker si ne pustimo diktirati od izobražencev kakor je njegova odlična oseba. Ampak kako to, da si bivši avstrijski žandar ne upa s svojim imenom v javnost, temveč si gre izposojati ime od čisto navadnega zemljana, ki še pravilno čitati ne zna? V dvoglavem lističu bi se moral podpisati, ne pa nevedneža peljati direktno na "morišče". No pa bivši visoki avstrijski žandar bo že vedel, kako je prav.

Klerikalcem, ki so pričeli rogoviliti proti S. N. P. J., moramo povedati, da so pričeli prepozno, ali pa prezgodaj. Pravzaprav smo že vajeni takih napadov. Svetujemo torej, da ne držijo proč od S. N. P. J. sampo rok, temveč tudi jezike. Kadar bodo naši skladi izčrpani, gotovo ne bomo šli člani prosi svetega Jožefa, da nam bo milosten. Pri S. N. P. J. smo bratje in sestre, ki gledamo, da urejemo razmere doma po najboljši moči, zato ne potrebujemo tujega pometanja pred našim pragom. Sami naj bi klerikalci pričeli pometati smeti, katerih je toliko, da bi jih z vedno novo metlo ne pometli v dveh letih.

Njih učenosti smo siti do grla. Ako jim ni mogla klerikalna avstrijska vlada dati boljše izobrazbe, lahko še tisto pridržijo zase, za katero ne bomo nevoščljivi. Priporočamo pa jim, naj se nikar ne obregajo ob S. N. P. J., tudi kolomonov žegen rev. Hribarja ne pomaga nič. Oni prihajajo prepozno, ko smo močni dovolj za odpor. — A. P.

Collinwood, Ohio. — Odgovoriti moram na kratko dopisovalcu v Ameriškem Slovcu — "Edinosti, listu s čudnim prhutarskim imenom. Na moj dopis, ki sem ga podpisala kot članica S. N. P. J., odgovorja, da dotična "žival, ki je pisala, nima imena". Za ime ugiba, ampak ne ugame prav. Zadoštuje naj mu, da piše zavedna članica društva št. 142 S. N. P. J., na katero društvo sem ponosna. Ponosna sem vsaj toliko, da če že ne rabim svojega imena, vsaj drugega ne zlorabljam, kakor to vrši dopisovalec v franciškanskem listu.

Moj dopis je zadel v živo, kar sem si ravno prizadevala doseči. V dopisu zavija nasprotnik radi razporok. Kdo neki čaka obravnave za razporoko! Pravi, da župnik ne bo hodil trkat na naša vrata, temveč da bomo mi na njih, ko pride kruta smrt. Seveda gospod župnik ne bo prišel, ker je on gospod, ki ne opravlja takega posla. Poslal pa bo še svoje hlapce kakor jih je že čestokrat, da so beračili za prečistitega.

Dopisovalec zavija, da župnik ni poslal nobenega dopisa društvu Mir na sejo, oziroma nekih pravil. Navoči na seji lahko potrdijo, da je tako. Podpisani so bili cerkveni odlični možje, ki storijo, kar želi gospod župnik. Ampak prečistiti naj si le izbije iz glave svoje stremljenje, da bi kdaj pridobil društvo Mir. "Ima lahko še veliko odličnih moč za seboj in izobražencev, ki svoje otroke nazivajo z izrazi, kateri se v listu še zapisati ne smejo in bi vlada zaplenila list, če bi jih tiskal. Da bi imel župnik trajne uspehe z izobraženci, ki pretepa svoje žene in jih drse v katoliškem strahu ter otroke uče preklinjanja, še misliti ni treba. Tudi zavedni člani društva ne dajo nič na to, kako se togotijo taki ljudje. Naj se le hudaja jezuitski urednik katoliškega lista, povem mu, da bo kmalu izgubil še tiste naročnike, ki jih ima. Rojaki namreč prihajajo k pameti in nočejo več slediti tistim izobraženim odličnim katoliškim možem, katerih vsa izobrazba obstoji v zabavljanju pri kozarcu in strahovanju svoje družine. Pisec priporoča, naj pristopim h katoliški izobraževalnemu društvu, da se bom naučila nekaj strašnih.

ske lepega. Kajpa ali bi radi povzročili, da bi imeli možje postaviti še več dela in potov? — Članica društva Mir št. 142 S. N. P. J.

Amerika v ligi narodov

Piše Scott Nearing.
(Federated Press.)

Ali so Združene države v ligi narodov? Legalno in moralno — kot poudarja Hughes — niso, ampak gospodarsko, finančno in politično je Amerika priključena na ligo z najmočnejšimi verigami.

Hughes je rekel: "Združene države so čutille potrebo, udeležiti se finančne konference v Parizu, ker s tem so ščitile svoje interese."

Kakšne interese? Legalne in moralne? Ne. Hughes je pojasnil, da ima naša vlada gotove terjatve na račun Nemčije. Terjatve se tičejo povračila stroškov, katere je imela Amerika s svojimi četami v Porenju in gotovih reparacij v prid privatnim ameriškimi državljanom, katerim so Nemci med vojno naredili škodo, ko so torpedirali ladje.

Ampak ti interesi so toliko kot nič v primeri z drugimi, katerih Hughes ni omenil.

Pred nekaj leti je J. P. Morgan & Co. postavila na ameriški trg nemake bančne bonde v vrednosti \$110,000,000. Morgan je posodil Franciji sto milijonov dolarjev. V prejšnjem letu je Wall Street posodil Belgiji 80 milijonov, Holandiji 40 milijonov, Švici 30 milijonov, Švedski 30 milijonov in Norveški 25 milijonov. Zdaj prihaja Poljska s prošnjo za 50 milijonov. Listi vsak dan kvotirajo cene angleških, francoskih, italijanskih, belgijskih in drugih bonдов (državnih, obinskih in privatnih), ki so bili prodani v Združenih državah od leta 1915.

Vse te države, katere Morgan zalaga z milijoni, so članice lige narodov. Vodilne sile v ligi so Anglija, Francija, Italija in Belgija.

Anglija dolguje Ameriki štiri milijarde in pol, Francija tri milijarde, Italija dve milijardi in Belgija pol milijarde dolarjev.

Ali je Amerika v ligi narodov? — "Hm, Amerika ima v ligi trinajst ali štirinajst milijard dolarjev. To sorodstvo z ligo je močnejše kot vse pogodbe, kar je bilo podpisanih v Evropi zadnjih šest let. Ni čuda, da je Hughes rekel: "Amerika mora biti na konferenci v Parizu, da štiti svoje interese."

Amerika je na pariški konferenci nastopala, kakor da je članica lige. Zakaj? Zato, ker interesi njenih upnikov so tudi njeni interesi. Amerika ni zapisana v bukvah lige, je pa z obema nogama povsod, kjer so njeni javni in privatni dolarji.

Drugič je vedno bolj očitno, da Amerika išče ne le gospodarsko in finančno, temveč tudi politično vodstvo evropsko-ameriške alijance, ki se počasi formira proti alijanci na vzhodu — rusko-kitajsko-japonski alijanci. Pripravlja se nov konflikt za premoč na Pacifiku in v tem konfliktu bo Amerika igrala glavno vlogo. Ko pride ta konflikt, tedaj bo liga narodov drvela za Ameriko.

Vesti iz Jugoslavije

Smrtna nesreča. — Na Zduši pri Mekinjah so sekali smreke. Pri tem je podžagana smreka padla 19letnemu posestnikovemu sinu Josipu Bitencu na glavo in mu prebila lobanjo. Nezvestnega Bitenca so odpeljali na dom v Kokrico, a je že med potjo izdihnil.

Samomor mlada žene. — Iz Novoga mesta poročajo, da se je tamkaj dne 3. febr. zastrupila M. Stanglova. Ispila je čašico strupnina. Prepeljali so jo v bolnico usmiljenih bratov, kjer je v težkih mukah umrla. Zapuščena dva otročiča, enega v starosti treh let, drugega v starosti 14 dni. Vzrok samomora je baje nesoglasje v rodbini.

Očeta vrgl pod vlak. — Železniški paznik Jovan Vlahović v Staren Bečuju je s svojo rodbino prav slabo ravnal, vled česar so ga sovražili žena in otroci. Ko je dne 31. jan. zopet pretepal svojo ženo, sta ga najstarejši sin in set pograbila in zvezala ter ga vrgla na železniški tir. Lokomotiva vlaka ga je na kose raztrgala. Sin in set sta pod ključem.

Električni konjiček
že ni puzabilen

V MARYLANDU SE JE RAZ-
VILA RESNA RAZPRAVA
O AMENDMENTU ZA
VARSTVO OTROK.

Zdi se, da tudi priče iz daljine
Montane, ne bodo iz muhe na-
pravile konja.

Washington, D. C. (Washing-
tonske govornice. Fed. Press.) —
Leseni konjiček Cal. Coolidgea,
kateri ga mu je podaril Dwight
Morrow, drug bančne hiše Mor-
gan & Co., je bil globoko tajnost
v predsedniškovi oblačilni sobi,
dokler Previdni ni poizkusil ene-
kmed svojih oficijelnih odklonil-
tev na ta način, da je pritisnil
hkratu na gumb "stop" in "ga-
lop". Tedaj se je zaradi premalo
olja ali iz katerega drugega vzro-
ka električno krmiljena zver raz-
bila in je bila poslana v morna-
risko delavnico v popravilo. Neki
mehanikar, ki je imel humor gle-
de vprašanja ekonomije, je ča-
snikom namignil in povedel je bila
povedana križem dežele na prvih
stranah listov. Milijoni krepkih
Američanov so se smejali podobni
v domišljiji majhnega človeka z
ozkimi ustnicami, običnega v
perilo in nočno haljo, ki jaše re-
sno gugačnega konja v svoji sobi
in ki mogoče plašno pogleda sem-
intje na stene in strop, ako ne o-
pazuje kakšna izgubljena priča
njegovih lahkomišelnosti.

Zdaj se nahaja v Washing-
tonu neki bivši progresivni pla-
tatelj, ki se je podvrzel nalogi, da
prosi oprostjenja, ali da pojas-
njuje, ali da taji ali pa proglaši
vse za bogokletno, ako se piše ali
govori kaj takega, kar znižuje
slavo Coolidgea, Hughesa, Dawe-
sa, Longwortha, italijanskega
fašističnega poslanika, Stona,
Warrena in tako naprej brez
konca. On je celo prekosil sena-
torja Spencerja iz Missourija, o
katerem je rekel Jim Reed, da
je vreden nagrobnega spomenika
z vklesanimi imeni Daugherty,
Fall in drugih ljudi, katere je o-
bral z legendo: "On ni našel ni-
kjer krivice." Na tega dvornega
oprositelja, ki je ravnokar za-
govarjal verni javnosti, da je
Warren bel ko sneg in da je Cool-
idge nedolžen na zlu napram sena-
torju Wheelerju, pače prita-
len smeh Amerike, namenjen
esenemu konjičku.

Felix Morley, ki piše uvodnike
v dnevnik "Baltimore Sun" in
William Rawls, eden najboljših
advokatov v Marylandu, sta se
pripravila za razpravo o predme-
tu "Ali naj Maryland odobri o-
troški delavski amendment?"
Dnevnik "Sun" je prinesel tri
stanke o tem predmetu. Razpra-
sa se bo vporabila v srednjih so-
bah na deželi.

Morley razklada fakto glede a-
mendmenta, kako se je lagalo
farmarjem o amendmentu in o
otrebi takih zakonov, kakršnih
ostale države ne marajo. On
pokaže, da analfabetstvo in
mladinski zločinci hodijo roko v
roki, in pravi: "Analfabetstvo ne
ozna doktrine državnih pravic.
etika je tudi ne pozna. Ravno
ako ne zločin, ignoranca in re-
vina. Ampak v tej deželi so pod-
tiki, za katere delajo otroci
o šestdeset ur v tednu in kate-
re mezdje padejo dostikrat pod
deset centov na uro — oni pozna-
jo doktrine in kako je treba ta
lemeniti in potreben princip po-
biti v sramotne namene."

Uprava je dobila iz Montane v
Washington več ko štirideset
rič, katerih vozni stroški za
nako znašajo \$250 in katerih
otelski računi rastejo, da se po-
kusi prijeti senatorja Wheeler-
ja na tehnično obtožbo glede kr-
tve zveznega zakona za oddaja-
je v najem. Senator Walsh iz
Montane se je pritožil pri justič-
nem departmentu, da je na mi-
seriozen način dostavljeno žga-
je v hotel, v katerem so nastaj-
ne priče za državo, rodilo ze-
v glasne stranke, ki so motile
panec sosedov. J. F. Platt, rav-
nisti pravdnik, ki ga je poslal
Daugherty lani spomladi na sled
Wheelerju v Montano, zdaj vodi
blizus, da se obtoži Wheeler-
ja, o katerem je naznanil, da
odi stvar, se je ukanil. Neki
turt, o katerem govore, da je
rominenten v St. Paulu in ki je
romokrat, je zavzel njegovo me-
o ob strani Platta. Nihče iz
linnesote v kapitolu ni nikdar
il silal o Stuaru. Ura umak-
šev Donovan je značilna. Za-
va je v nevarnosti, da se zruši.

RESEVALNO DELO V RUDNI-
KU JE OTEŽKOCENO.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

la sugestija privatnih bižniških
interesov, ki so prav zadovoljni s
svojo zmago. Kajti pri skupnem
pogrebu je nastala nevarnost, da
bi nastopil eden ali pa več govorn-
nikov, ki bi vzroke takih nesreč
postavili v pravo luč, kar bi po-
vzročilo poostrenje varnostnih
naprav in rudnikih in bi mogoče
včasih katerega rudniškega pod-
jetnika zaradi zanemarjanja svoj-
jih dolžnosti spravilo pred sodiš-
če.

Tako delavstvo plačuje tribut
kapitalizmu. Dokler je pri zdrav-
ju, gara za žive in mrtve, strada
in prezeba, z njim vred pa njego-
vi svoji. Pri tem trpljenju pa
tvega še svoje zdrave ude in živ-
ljenje. Pravijo, da je bila nesreča
neizogibna. Seveda je bila neiz-
ogibna v gospodarskem sistemu, v
katerem se producira zaradi pro-
fita in ne zaradi potrebe. V pa-
metno urejenem gospodarskem
sistemu so take nesreče nemogo-
če. Ako bi bil premogovnik rea-
tak, da se ne more vanj, ne da bi
rudarji tvegali svojega življenja,
tedaj bi v njem poizkusili najmo-
dernješe iznajdbe za preprečenje
nesreč. Ako bi še to nič ne izdalo,
ki tak premogovnik opustiti. Člo-
veška življenja so vendar nekaj
več vredna, kot pa par tisoč ton
premoga. V današnjem gospo-
darskem sistemu je naroba. Profit
se ceni višje kot človeška živ-
ljenja in zato imamo strašne ka-
tastrofe, ki hkratu uničijo po več
človeških življenj.

BANČNI BANDITJE PRIJETI.

Podali so se po hudem boju.

Ben Harbor, Mich. — Pet mla-
dih banditov je vstopilo ob des-
etih dopoldne v državno banko v
Millburgu. Pobrali so okrog dva
tisoč dolarjev in se odpeljali v
avtu proti Benton Harborju. Kmalu
je bila obveščena policija in
in šerifovi deputiji, ki so sledili
banditom. Lov na bandite je pri-
šel nekaj minut kasneje po izvr-
šenem ropu. Lovu se je pridruži-
lo vedno več policajev in depu-
tije iz bližnjih mest. Banditje so
bežali v Indiano in blizu New
Carlisle, Ind., je banditki avto
zdrknil s ceste v jarek. Banditje
so se pripravili s pištolami, da
sprejmejo deputije in policaje. V
tem boju so bili trije preganjalci
obstreljeni, eden banditov pa te-
ško ranjen. Nato so se banditje
šele podali, kajti spoznali so, da
je vsak odpor zaman.

PRIČUJOČNOST DUHA JE RE-
ŠILA ŽIVLJENJE OTROKOM.

Traverse City, Mich. — Otroci
so se drsali in igrali na ledu v za-
livu. Naenkrat se je pa led vdrl
in pod njim je izginilo pet otrok.
15-letni deček Theodore Freder-
rickson ni dolgo pomišljal, kaj
naj stori. Slek je svoj jopič, ko
je imel trden led pod nogami in
ga porabil za rešilno vrv. Tako je
rešil življenje še ostalim štirim
otrokom. Vsi so bili mlajši kot
on.

KAJ JE S POVIŠANJEM MEZ-
DE POŠTNIH USLU-
BENCEV?

Washington, D. C. — Odbor-
niki organizacij poštne usluž-
benecv se vedno upajo, da bo
sprejeta predloga za povišanje
mezd pred dnem 4. marca t. l.
Predloga je zdaj pred konferen-
ci in bo kmalu predložena
zbornici in senatu. Boje se, da
bodo delali senatorji, naklonjeni
administraciji, obstrukcijo z
dolгими govori.

Vlak povozil štiri rudarje.

Harrisburg, Ill. — Osočni vlak
Big Four železnice je v nedeljo
zvočer povozil do smrti štiri ru-
darje iz Muddyja, ki so sedeli na
tračnicah.

ZDAJ JE PRIŠEL KANKAKEE
NA VRSTO.

Preiskanih je bilo 33 salonov.

Kankakee, Ill. — Načelnik pro-
hibicijonističnih detektivov Wil-
liam Vursell se je navlil s svo-
jo četico na salune v Kankakee-
ju. Eden in trideset salonov je
bilo preiskanih v mestu, dva pa
zunaj mesta.
Zaplenjen so bile velike koli-
čine opojne pijače. Aretiranih je
bilo pet in trideset oseb, katere
so zaprli najprvo v okrajni ječi,
nakar so jih prepeljali v zvezno
poslopje v Danvillu.

FARMARJI NAJ POSNEMAJO
DELAJSKE UNIJE.

Tako priporoča načelnik biroja
za poljedelsko ekonomijo.

Washington, D. C. — Dr. H.
C. Taylor, načelnik biroja polje-
delske ekonomije v poljedelskem
departmentu Združenih držav,
priporoča, da se naj poslužijo
metod ameriških delavskih uni-
j, da izboljšajo svoj življenjski po-
ložaj. To priporočilo je podal v
daljšem govoru na konferenci v
Washingtonu o učinkih moder-
nih strojev in električne sile na
farmarje in delavce.

Taylor je rekel, da je neum-
no, ako farmarji ostanejo na
deželi, ako imajo lahko kje dru-
gje večje uspehe. Priporočal je,
da naj študirajo faktorje, ki
kontrolirajo cene, ker na ta na-
čin lahko dobe fakto, ako se lah-
ko pošteno prežive z obdelova-
njem zemlje. Omenil je, ako ve-
liko farmarjev hkratu zapusti
kmetije, kot se je to zgodilo v
letu 1922, ko je odšlo s kmetij
1.200.000 farmarjev, povzročilo
veliko trpljenje prizadetim dru-
žinam. Farmarske organizacije
naj stabilizirajo produkcijo.

Thompson, preds. Farmar-
ske delavske unije v Arkansasu,
je izjavil, da pet in sedemdeset
odstotkov bombaža v Arkansasu
producirajo žene in otroci. In ta
poljski otroški delavski sistem je
povzročil, da je država sprejela
amendment za varstvo otrok.
Njegova unija se trudi, da izvo-
juje take ugodne življenske raz-
mere, da bodo žene opravljale do-
mača hišna dela, otroci pa po-
dejo v šolo.

BRUTALEN UMOR ŽENE NA
NJENEM DOMU.

Zdravniki izjavljajo, da je bila
napadena.

Chicago, Ill. — 32-letno mra.
R. Averdean so našli umirajočo
na njenem domu šte. 5342 Mil-
linganova avenija. Ležala je v o-
bednici s prerezanim vratom.
Prepeljali so jo v bolnišnico v
Argu za prvo pomoč, toda žena
je umrla na potu. Umor je bil iz-
vršen pred poldnevom in policija
sodi, da jo je bestialni morilec
preje napadel, preden ji je zadal
smrtno rano.

V kuhinji je policija našla li-
stek, na katerem je bilo načrta-
no: "Neki zamorec je to izvršil,
nato je zbežal." Nekateri sodijo,
da je listek napisal napadalec in
morilec, da zvalbi policijo na na-
pačno sled. Drugi zopet mislijo,
da je žena zapisala te besede s
svojimi zadnjimi močmi.

Dva ubita v volilni borbi v
Turčiji.

Carigrad, 23. febr. — Dve o-
sebi sta bili ubiti in več ranje-
nih v volilnih izgrelih, ki so se
vršili včeraj v Lazistanu ob Čr-
nem morju. Nemiri so bili tudi
v drugih krajih med volitvami.

Glueh bo morda slišal s po-
močjo nove iznajdbe.

New York, N. Y. — Dr. Byron
E. Eldred, znanstvenik in iznaj-
ditelj, je izjavil v nedeljo, da je
izumil nov aparat, s pomočjo ka-
terega bodo glueh mogoče sliša-
li. Aparat prenaša glasove skozi
drugače mrtve ušesne žilce.

Cepelin bo nosil pošto.

Washington, D. C. — Morna-
rični cepelin "Los Angeles" bo v
prihodnjih devetih mesecih red-
no nosil pošto iz Amerike v An-
gijo in obratno. Tako se glasi
avtoritativno poročilo. Cepelin je
zadnji teden uspešno izvršil po-
kusni polet na Bermudo.

Sinclairjeva koncesija v Rusiji
propadla.

Moskva, 23. febr. — Gregorij
Pjatkov, predsednik koncesij-
narnega odbora sovjetske vlade,
poroča, da je petrolejska kon-
cesija, ki je bila podeljena ameri-
škemu oljnomu magnatu Sin-
clairju na otoku Sahalinu, pro-
padla. Koncesija ni propadla radi
rusko-japonske pogodbe, pač pa
radi tega, ker Sinclairjeva kom-
panija ni izpolnila pogojev v do-
ločenem času.

Mussolini je okrevl.

Rim, 23. febr. — Mussolini, ki
je bil osem dni bolan na influen-
ci, je veliko boljši, se glasi urad-
ni buletin.

Ali želiš znati pravilno pisat
in čitat angleško? Naroči si "Slo-
vensko-angleško slovnico", kate-
ro je izdelal in ima na prodaj
Književna matica S. N. P. J.

NEZAKONITI PRISELJENCI
IN PRVI PAPIR.

Tajnik dela Davis je obvestil
senatorja Johnsona iz Kaliforni-
je in poslanca Johnsona iz Wa-
shingtona, ki sta načelnika se-
natnega oziroma žborničnega od-
seka za priseljevanje, da se v
naturalizacijskem uradu nahaja
1.960 prošnja za "prvi državljani-
ski papir", vloženih s strani ino-
zemcev, ki so — kakor se zdi —
prišli v Ameriko nezakonitim po-
tom. Te prošnje so bile vložené
od 15. avgusta 1924 naprej, in
prosilci trdijo v njih, da so pri-
šli v Združene države nekdanj
med 3. junijem 1921 in 30. juni-
jem 1924, torej pod kvotnimi za-
konit od 1. 1921 in 1922. Izmed
teh strank 1.735 je bilo prijav-
ljenih priseljenikemu uradu v
svrhu, da izda proti njim depor-
tacijsko povelje, in ostale bodo
prijavljene, čim se dovrši preis-
kava.

V 1.249 slučajih ni pregledova-
nje ladijskih manifestov in pri-
seljeniških zapisnikov pokazalo,
da so bili dotičniki zakonito pri-
puščeni v Združene države. V
414 slučajih je šlo za ljudi, ki so
prišli kot člani aldijskega mo-
štva in so bili kot taki začasno
pripuščeni v svrhu ponovnega
vkrcanja v inozemstvo ali pa ki
so bili prijavljeni kot mornarji
— dezertirji. V 280 slučajih je
šlo za ljudi, ki so bili začasno
pripuščeni v Združene države,
mnogi kot prihajajoči za časne
obiski. V 7 slučajih je šlo za ljudi,
ki so bili že poprej izključeni in
ki so zopet prišli, topot brez in-
spekcije. Tri prosilci so baje pri-
skrbeli oblastno dovoljenje za
vstop potom goljufije in štirje so
bili prišli izven kvote kot nastav-
ljeni diplomatični zastopniki
inozemskih dežel.

Odkar je stopil v veljavo novi
priseljeniški zakon, je 7.033 lu-
di, ki so prišli v Združene države
po 1. juliju 1924, zaprosilo za "pr-
vi papir". Preiskava je dognala,
da za 101 izmed teh ni bilo mo-
goče najti nikakega uradnega za-
pisa o zakonitem prihodu; 90 jih
so bili mornarji, začasno pripu-
ščeni ali dezertirji in 60 začasno
pripuščeni potniki. Tudi teh 263
slučajev je bilo prijavljenih pri-
seljenikemu uradu v svrhu depor-
tacijskega postopanja.

Toliko o poročilu departmента
za delo. Treba namreč znati, da
oni, ki so prišli v Združene drža-
ve po 3. juniju 1921, ne dobivajo
več "prvega papirja" takoj, čim
prošjo zanj, marveč da, ko vlo-
žijo svojo prošnjo za prvi papir,
oblasti preiskujejo, da li je do-
tičnik prišel zakonitim potom, in
še le potem, kadar so se o tem
prepričale, mu izdajejo "prvi pa-
pir". Ako se dokaže, da se dotič-
nik nezakonito nahaja v Združe-
nih državah, je prijavljen pri-
seljenikemu uradu v svrhu depor-
tacije. — F. L. I. S.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Jan. 31.-1925)
pomeni, da vam je naročnina
potekla ta dan. Ponovite
je pravočasno, da vam lista
ne ustavimo. Ako lista ne
prejmete, je mogoče vstav-
ljen, ker ni bil plačan. Ako
je vaš list plačan in ga ne
prejmete, je mogoče vstav-
ljen v sled napačnega naslo-
va, pišite nam dopisnico in
navedite stari in novi na-
slov.

Naši zastopniki so vsi dru-
štveni tajniki in drugi za-
stopniki, pri katerih lahko
plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je
\$5.00 in za pol leta pa \$2.50.
Člani S. N. P. J. plačajo za
pol leta \$1.90 in za celo leto
\$3.80.

Za mesto Chicago in Ci-
cero za leto \$6.50, pol leta
\$3.25, za člane \$5.30.

Za Evropo stane za pol le-
ta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo
\$1.70. Člani doplačajo samo
50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sa-
mi pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.,
CHICAGO, ILL.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODESEK:

Predsednik Vincent Calmkar; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jože Zavrtalik; upravitelj glasila Filip Godina.

POŠTNI ODESEK:

Martin Zelenikar, predsednik, Box 276, Harborton, Ohio; Francis A. Tauchar, 2527 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Krimmaldt, 13111 Be-
nington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chi-
cago, Ill.; John Terrell, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

VZHOĐNO OKROŽJE: Jacob Ambrozic, Box 286, Moon Run, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Joseph York, R.F.D. 2, Box 114, West Newton, Pa.
Anton Sular, Box 104, Gross Kans., za jugozapad.
Frank Klun, Box 399, Chisholm, Minn., za sev. zap.
John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Paul Berger, predsednik, 548 Willow St., Chicago, Ill.; Richard J. Za-
vertnik, R. No. 1, Hinndale, Ill.; Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združiteni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; John
Oven, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olig, 2426 So. Clifton Park Ave.,
Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Keen, 6333 St. Clair Ave., Cleveland,
Ohio.

POZOR! — Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem
uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se nanašajo Pred-
sedništvu S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NANAŠAJO: Bolniško tajni-
štvu S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega
odborna in jednote vobče se nanašajo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Law-
dale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na
naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse prihodbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo
Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgornj.

Vsi prisrli na gl. porotni odesk se naj pošljejo na naslov: Martin Zeleni-
kar, Box 276, Harborton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročila in sploh vse kar
je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA",
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Trockij je odklonil poslanstvo v
Tokiju.

Moskva, 23. febr. — Tukaj po-
roča, da je bila Trockiju ponu-
dena služba poslanika na Japon-
skem. Trockij je odklonil ponud-
bo. Adolf Joffe, sedanjí poslanik
na Dunaju, bo najbrž imenovan
poslanikom v Tokiju.

Branting na smrtni postelji.

Stockholm, 23. febr. — Hjal-
mar Branting, vodja švedskih
socialistov in dvakrat ministrski
predsednik, je tako na slabem,
da smrt lahko nastopi vsako uro.
Branting je bolan že dalj časa.

Dr. Sunjatsen je vedno slabši.

Peking, 23. febr. — Dr. Sun-
jatsen, voditelj kitajske revolu-
cijske stranke, ki je že več
mesecev bolan, je vsak dan slab-
ši. Tek do jedi je popolnoma iz-
gubil.

Najhitrejši letalec dobi nagrado.

Pariz, 23. febr. — Florentin
Bonnet, ki je dosegel svetovni
rekord v brzini poleta, je dobil
25.000 frankov nagrade, katero
je izplačal ameriški avijatik
Frank P. Lahm. Bonnet je letel
448 kilometrov (približno 278
milj) na uro.

Člani S. N. P. J. širite svoj list
in pridobivajte nove člane.

ZENITVENA PONUDBA.

Mladenci, 36 let star, se želi so-
znati s Slovenko v starosti 25
do 35 let v svrhu ženitve. Vdova
z enim otrokom se tudi vpoštev.
Torej če katero veseli, tu je re-
sna ponudba in poštena bodne-
nost v zakonu, naj piše in priloži
svojo sliko, katero vrnem na za-
htevo. Tajnost jamčena. Vsa pi-
sma naj se pošljejo na naslov:
"ZENIN", 2657 So. Lawndale
Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

Tiskarna S. N. P. J.

**SPREJEMA VSA V TISKARSKO
OBRT SPADAJOČA DELA.**

Tiska vabila za veselice in shode, vizitice,
časnike, knjige, koledarje, letake itd. v sloven-
skem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem,
angleškem jeziku in drugih.

**VODSTVO TISKARNE APELIRA
NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA
TISKOVINE NAROČA V SVOJI
TISKARNI.**

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE
VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TI-
SKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N.
P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue,
Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-
MENA POJASNILA.

Ali želiš znati pravilno pisat
in čitat angleško? Naroči si "Slo-
vensko-angleško slovnico", kate-
ro je izdelal in ima na prodaj
Književna matica S. N. P. J.

Branko:

V hiralnici

Hiralnica je kraj, kjer počiva-
jo ljudje, ki bi morali po mne-
nju mlajših že davno umreti, pa
nočejo umreti; nalašč ne, v spod-
tiko in jezo mlajših. To je kraj,
kamor lepega dne pripeljejo be-
rača, ki je onemogel in ki se ga
hoče bogata občina zlepa iznebiti.
Hiralnica je kraj, kjer ugaša po-
lagoma klavna leščerba od živ-
ljenja marsikomu, ki si je obetal
od življenja, da mu bo dozorelo
iz cvetoče pomladi v obilno zlato
jesen. Kdor gre mimo tega mr-
tvega doma, se nehoti spomni in
to mu je zoprn in neprijetno:
zameje se in si misli, da se to
sploh ne more pripetiti.

Kaj vse človek nase zida! V
zvezde gleda in pade v jamo! To-
da to je naše življenje. Mene pa
se je zdelo onemogla izmognena
starost vedno nekaj, kar spada
med najbolj žalostne odlomke
človeškega življenja.

Imel sem sošolca, ki je bil

zdravnik v hiralnici. Peljal me je
nekot tja, da vidim to zadnjo po-
stajo našega križnega pota. Kaj
vase sem tam videl, ne bom na-
vseh razlagal, povedal pa bom
natanko, kar sem doživel in ali-
šal na oddelku, kjer so čakali
zadnjega nastopa — gledališki
igralci.

Na klopi pred grmom špan-
skega bezga sedita dva starčka.
Vsak človek v teh letih ima na-
guban obraz. To toda so vam bili
zemljevidi, vse prepreženo in de-
tajlirano. In se pogovarjata:

"Danes pa ne bo goveje juhe.
Petek: fižol in zelje. Fižol! Moj
Bog! Se mlad ga nisem mogel.
Take težke jedi. Veste, mene sa-
mo juha še drži pokonci!"

Njegov stari kolega je bil moč-
no gluha:

"Kje bom hodil pokonci, ko
sem na treh nogah. Če bi palice
ne imel, bi se na vrt ne mogel."

"Jaz pravim, da je danes pe-
tek!"

"Da, da! Skušnja je bila tisti
petek. Midva z ranjnim Pavlom

sva prišla malo v "ročah", pa
sva morala kazeti plačati, šestde-
set krajcarjev starega denarja."

"Zdaj pa pravijo, da so dinar-
ji."

"Vinariji? Ne morem več iz-
računati. Na vinarje se nisem
mogel nikoli navaditi."

"Kateri ravatelj je že bil ta-
krat?"

"Ravnatelj ga je imel rad. In
mu je večkrat rekel: Pavle, drži
se, pa boš dobil kako večjo vlogo.
Pa ga je že tako gnalo, kaj ho-
čem! Na, zdaj je on na gori, mi
pa spodaj, še vedno je na bo-
ljem. Ali vi verjamete na tisto
posmrtno življenje? Danes je go-
voril o tem naš duhovnik. Ah,
ampak ta človek nima zmišla za
retoriko. In kakšne vokale ima!

Veste, jaz sem še zdaj vedno di-
vil za vokale. Da, če bi imel nekaj
cezarškega v nastopu in brutov-
škega v dikciji, bi mu že človek
verjel. Potem pa še ti vokali! Smilil
se mi je, ko je še tako
mlad človek, pa ima take voka-
le!"

"Včasih smo na to preaneto
pazili, je bilo vse drugače."

"Ti nisi Giacomo Princi, bivši cerkovnik pri
Sv. Andreju v Frascatiju?"

"Ne, gospa!"

"Ti nisi živel v Albanskem pogorju in tudi
dona Sebastiana, kurata v Frascatiju, nisi po-
znal?"

"Bog mi bodi svedok, da ne!"

"In do krvi ga nisi pretepel, da ni mogel dva
tedna iz postelje? He!"

"Ne, gospa!"

"In ko so te sbiri iskali, nisi pobegnil v go-
re, he?"

"Ne, gospa!"

Nehote je oponašala svojega kardinala ter
zaklicala: "Bravo, bravissimo!"

Pristopila je k njemu ter mu s spretnostjo
duhovniške postrežnice odvila kolar izpred obra-
za. Nato pa je zmagozno izpregovorila: "Ne
taji! Ti si! Tu na vratu je ono znamenje, ki te
izdaja, Giacomo!"

Kolar je držala v roki in zagledala se je v
ta znak mašniškega stanu. Takrat ji je treščilo
v možgane in grozna misel jo je pretresla.

"Mašnik! Un prete! In katoliški duhovnik
ne more imeti zakonske žene! Jezus in Marija!
Sedaj je pa razveljavljen zakon med nama!"

Vrgla se je na tla v sobi. Jokala je, kričala
in razsajala. Preklinjala je papeža, kardinala
in vse škofe, ki so dopustili, da je postal Giaco-
mo mašnik svete cerkve, da si je bil z njo poročen
po vseh predpisih ravno iste svete cerkve! Uga-
njala je vse hrupe razdražene krvi. In teh hrup-
ov se je svetnik prestrašil. Pazno se je ogledal
okrog sebe:

"Ljudje bodo čuli ta šum! Ženaki jok iz
kardinalove sobe! Nastanejo lahko najrazličnej-
še govorice! Pomislite vendar, signora!"

"Naj nastanejo! Bepo je šel s kardinalom,
kuharja pa tudi ni doma! Kdo naj čuje? Sicer
pa naj izve ves svet o tvoji hudobiji!"

Izpozabil se je ter zaklical: "Margerita!"

"Sedaj me poznaš! Vidiš, sedaj me poznaš,
brigante!"

Ze se je dvignila s tal: "Goljufal si zvesto
zakonsko ženo, ki je noč in dan mislila na te!"

Postavila se je pred njega ter dostavila pa-
tetilno: "Goljufal si pa tudi sveto katoliško cer-
kev! Oj, kaka groza!"

V največji jezi pa je viknila: "Povej, s kom
si oženjen? Ali z mano? Radi tebe sem toliko
trpela! Ali s cerkvijo? Je morda ta kaj zate tr-
pela? Povej in govori!"

Ko ji ni ničesar odgovoril, je zatulila: "In
svetnik hoče to biti? Človek, ki povsod pregrehe
iz njega puhte! O, o, o! Povej in govori!"

Inglesie je uvidel, da se mu ni dalje ustav-
ljati. Vdal se je torej.

"Margerita!" je prosil, "pomiri se in tiho
govori, da te ne čuje kdo!"

Toliko let si se klatil po svetu! Mene pa si
izročil žalosti, gladi in iskušnjam! Vsaka bi
bila poginila! In zdaj naj molčim!"

"In vendar te prosim, da se pomiriš!"

"Pri vseh svetnikih, kako naj bom mirna,
ko prenašam toliko krivic!"

"Krivic se ti izpremene v srečo in boga-
stvo!"

"Torej priznavaš, da si moj mož?"

"Pripoznavam!"

"Moj zvesti zakonski mož!"

"Prisegam!"

Objela ga je ter zaklicala: "Angelček! Zla-
ta duša! Moja nebesa!"

Pa je takoj zopet odskočila od njega: "Sa-
tan! Strupena kača! Saj si vendar mašnik! Un
prete! Kaj počenjaš s svojo ženo? Kam me de-
neš! Da bi nikdar ne bila videla tega sveta, jaz
nesrečnica!"

Zopet je pretakala solze in svoje pesti mu
je molila pred suhi obraz. Patra Angelusa pa ra-
di tega ni minila hladnokrvnost.

"Imaš kako postransko sobico?" je vprašal.
"Tu ni mogoče govoriti pametne besede s tabo.
Sicer mi vse prevrneš, kar sem s trudom zgra-
dil! S trudom in v veliko premišljenostjo! Da-
neš je vse lepo napeljavano in tudi kardinal Spina
je vprežen v moj voziček. Ti pa kričiš in razna-
jaš kot dete, katero nima ne pameti, ne glave.
Kaj doženeš? Da se mi splošči živinica, ki prihaja
k meni s tovari samega zlata!"

"S tovari samega zlata?" je ponavljala.

"Samega in suhega zlata!"

"In to zlato bo tvoje?"

"Moje in tvoje."

"Si torej še vedno oženjen z mano?"

"Se vedno!"

"In tvoje mašništvo?"

"Je plot, za katerim se skrivam!"

(Dalje prihodnjik.)

"O, o! Da, da, res je! Pace, go-
spa Pace! Pacetovko je igrala ta
žival, ta lisica, ta zmazek! Pa me
je pustila z otrokom in ušla s ti-
stim neumnim kapelnikom. Bog
jo bo kaznoval! Jaz verujem v
Boga! O, ti ljubi Bog, ali ni res,
da jaz verujem vate? Pace! Go-
spa Pace! ..."

Na ženskem oddelku sta bila
dva objekta tako blizu drug dru-
gemu, da so se sosede z oken la-
sko razgovarjale. Slišal sem smeh
in vrič.

"Vi ste igrali Kordelijo? Poj-
dite mi no!"

"Jaz sem igrala Kordelijo! Le-
arja je igral moj bivši ljubimec,
pa sem ga pustila. Pozneje me je
ljubil samo Learjev norec. Uh, ta
falot!"

"Verjamem, kaj pa kričite? A-
li je treba, da ves svet čuje, da
vas je samo norec ljubil? Ko je
vendar v Learju nastopal celo-
kupni ansambl!"

"Kaj se pa norčujete? Mene je
ljubil samo eden, vi pa in vaš
celokupni ansambl, pojdite se so-
liti!"

"Jaz pa solit? Vi se pojdite!
Ali še pomnite tisto slavno kriti-
ko: 'Gospodični verzi ne teko,
nima humorja in se je vedla me-
stoma prav neslano.' Ze takrat
ste bili neslani!"

"Jaz neslana? Jaz, ki sem pre-
šla v stroko tragedij, jaz sem
bila neslana. Peč ravnatelj je
brnčalo za meno, da režiserjev
sploh ne omenim."

"Vi pa za vsami kritiki! Zato
ste imeli vedno samo hvalisanje
po listih. Uh, ta krivica! Ze ta-
krat sem vam hotela povedati, pa
sem se premislila, ker sem vede-
la, da čez sedem let vse prav pri-
de ..."

"Lepa Kordelija, zgovorje vam
bo izpadlo, pazite!"

Ona je zaloputnila okno in
smeh se je razlegal vsenaokoli.

... ..

"Ali ga vidite? Tenor! Seveda!
Kako se je dri in kake lase je
nosil! Pol abonmaja je norelo za
njim. Na, zdaj pa rakom žvižga.
Zdaj je pa res prišel ob svoj do-
ber glas."

"Pa je imel petkrat toliko pla-
čo kot jaz, ki sem pel v zboru.
Ali se še spominjate na moj te-
nor? Rečem vam, občinstvo je zi-
jalo, kaj zijalo, potres je bil na
dijaškem stojšču, kadar sem jaz
v zboru pel. On je seveda ravnat-
elja nahujskal, da nimam prave-
ga nastavka. Jaz mu jih že
pokažem. V 'Mignon' se je en-
krat dri kakor obrabljen gramo-
fon in pri 'Rigolettu' je pel po-
lovico prenikzo. Jaz sem kar u-
žival. On pa je seveda trdil, da
jo je orkester previsoko uredil."

"Pa da si ni nič prihranil! No,
zapravljavec je bil vedno, igral
je po kavarnah in po dvakrat je
večerjal, pa če je imel predstavo
ali pa ne. — Ali niste vi peli v
'Prodani' enkrat v nedeljo po-
poldan?"

"Seveda sem pel. In so mi ob-
ljubili, da bom pel ono partijo tu-
di za abonma. Kolikokrat se mi
še sedaj sanja, da pojem v abon-
maju! Da bi vsaj enkrat zvečer
pel! Ampak ostalo je samo pri
tistem popoldanskem nastopu ...
Vidite, kako življenje človeka ra-
zočara. Če bi vsaj enkrat smel
peti na večerni predstavi, o moj
Bog, kakšno življenje bi bilo
to! ..."

Šel sem domov.

... ..

Nisem mogel zaspati. Mislil
sem na vse to in hudo mi je bilo.
Zakaj so se ti siromaki trudili,
sanjali o sreči, puhli slavi in me-
gleni popularnosti? Zakaj? Jaz
vem, zakaj. — Igralci so bili.

... ..

Sanjalo se mi je pozneje, da je
hiralnica ponoči oživela. Silna
mesečina je bila razlita po hi-
ralnem vrtu. In so prihajali i-
gralci, moški in ženske, vsak v
svojem bivilnem poklicu.

Med njimi so bili bivši propali
mali trgovci, učitelji, slikarji,
služkinje, postrežki, hlapeci in
drugi.

Vsi so se zbrali sredi vrta in se
zavestno postavljali kakor fant-
je na praznik pred farno cerkvi-
jo. Čakali so nekoga.

In so prišli Hamleti, Learji,
Desdemone, Cezarji, Viole, Fal-
staffi ... vsi v svojih nekdanjih
pozah in manirah.

Vse je zavriščalo: "Poglejte,
poglejte! ... Ha, ha, kako so
smešni! Mi smo pošteno živeli,
mi hočemo red in mir! Kdo pa
ste prav za prav?"

In so monotonno odgovorili:

"Igralci smo."

... ..

Člani S. N. P. J. širite svoj list
in pridobivajte nove člane.

Pri Keopsovi piramidi

Boston-harvardska ekspedici-
ja je dalje časa kopije v okolici
Keopsove piramide v bližini Ka-
hire. Kakor znano, je ta pirami-
da najvišja v vsej skupini, ki se
nahaja v bližini vasi Zize v E-
giptu. Izkopavanje je velikega
pomena za umetnostno zgodovi-
no starega Egipta.

Doslej je obstajalo glavno de-
lo pri izkopavanju v tem, da so
odstranili ogromne množine ru-
ševin, ki so pokrivalo temelje iz
apnenca na vzhodni strani pira-
mide. Odstranjenih je bilo nad
30,000 ton ruševin, gruča in pe-
ska. Sedaj je prostor popolnoma
očiščen, in s tem je odprt večji
del grobov kraljev četrte dinasti-
je okrog leta 2000 pred Kristom.
Temelji piramid Keopsa in kra-
ljice kakor tudi princave so sedaj
dobro vidni, in vhode k poedinim
grobiščem zapazi lahko tudi ne-
vajeno oko.

Zgornji del veličastne poti, ki
vodi h grobnici Keopsovi, je se-
daj prost vsega gruča. Tekom
izkopavanja so opazovali čudne
vdolbine v skalah. Ko so jih oči-
stili, so se pokazale oblike čol-
nov. Ugotovilo se je sedaj, da
so stari Egipčani spravljali va-
nje lesene mrtvaške čolne pokoj-
nih kraljev in kraljev, ki so bili
z njimi skupaj pokopani. Po ve-
ri starih Egipčanov so se peljali
pokojniki v teh čolnih v nebesa,
in sicer s solncem od vzhoda na
zahod. Vdolbina čolnica najljub-
še Keopsove kraljice je sedaj po-
polnoma odprta. Tla imajo jasno
obliko lesenega čolna. Na svojem
mestu se nahaja še ena kameni-
tih plošč, ki so pokrivalo čolni-
ček.

Zdaleka najvažnejša najdba,
ki so jo napravili pri izkopava-
nju, sta dva majhna grobova še-
ste dinastije, približno iz leta
2600 pred Kristom, v katerih sta
bila pokopana dva duhovna,
Kvaar in njegov sin Iduv. Oba
grobova se nahajata približno tri
metre pod površino velike poti.
Vanju se pride po dolgih stopni-
cah, ki so še zelo dobro ohranje-
ne.

Grob Kvaarja je večji od obeh.
Pred njim se nahaja odprto dvo-
rišče s sedečim kipom pokojnika
v vdolbini. Slede dvojna vrata,
nad katerimi se nahaja napis s
oficijelnimi naslovi pokojnikov:
"Vladi čuvaj piramide kralja
Pepija I., predstojnik piramid-
skega mesta Keopsa, predstojnik
piramidskega mesta Miherina,
najvišji čistilni duhoven piramid
Keftenovih in osebni tajnik kra-
ljev." Vlada, ki mu je služil, je
bil najbrže Pepi II. Potem stopiš
v dvorano, kjer stoji pet soh, od
katerih predstavlja vsaka Kvaar-
ja v eni svojih uradnih funkcij.
Zraven stoji majhen kip njego-
vega sina Iduva. Na desno je
prostor za darovanje z grobnico
od zadaj, na levo pa rakev nje-
gove žene, ki je bila z njim sku-
paj pokopana.

Kvaarjev grob kaže popolno-
ma nov tip, ki učinkuje dostojan-
stveno valed svoje zveze med kipi
in stebri in reliefi. Se bolj za-
nimiv pa je grob njegovega sina,
ki je izorno ohranjen, dasi je
prišel vanj pesek. Dva majhna
obelaka stojita na predvorju na
obeh straneh vhoda. Nad vratmi
se nahaja izorno ohranjen na-
pis, ki vsebuje želje za usodo po-
kojnikov na onem svetu, kakor
"Naj mu sledi njegov Ka — Naj
hodi po lepih poteh, po katerih
roma jo svetniki — Naj ga sprej-

me veliki Bog! Kdor gre mimo,
se naproša, naj se ustavi in molji
za pokojnika. Grobnica sama je
ozek prostor, dolg nekaj nad tri
metre in širok en meter. Ko vsto-
piš, zagledaš najprej šest kipov
v naravni velikosti, ki stojijo ob
levi steni. Pet jih predstavlja
Iduva samega v oficijelnih služ-
bah, v katerih je sledil svojemu
očetu. Šesta soha predstavlja si-
na Kvaarja, ki je dobil ime po
svojem dedu.

Na vseh teh zelo lepo izdelanih
figurah je prvotna barva še o-
hranjena in pada rdeča barva go-
lega mesa in črna boja las poseb-
no v oči. Pasovi iz gumbov ima-
jo nenavaden ornament. Oko-
na stenah so reliefi, od katerih
jih ima mnogo še prvotno barvo.
Na eni strani predstavlja reliefi
može, ki se bavijo s športni-
vajami, potem plesoče ženske,
možje in žene, ki igrajo šah,
trenkajo na harfah ali igrajo
druge instrumente. Na drugi ste-
ni so štirje prizori z moškimi in
ženskami, ki plakajo in si rujejo
lase. To predstavljanje je za ta-
kratne čase zelo redko.

Najvažnejša najdba pa je
srednji del desne stene nad da-
rovalnim kamnom. Lepo ozaljša-
na kamenita plošča, ki obtoja,
kakor vsa notranjščina obeh gro-
bov, iz peščena, barvanega gra-
nitu podobno, je na poseben na-
čin v sredini stene odrezana.
Spodaj je skala izklesana v ob-
liku četverokotne idolbine. In v
tem vzdiku je izklesano gorla-
ste Iduva v naravni velikosti,
kakor da bi molil iz zadaj se na-
hajajočega groba, z iztegnjenimi
rokami, dlani obrnjene na-
vzgor, da bi sprejel darove, ki
so jih duhovni redno polagali
pred njega na darovalnik. To
predstavljanje se popolnoma uje-
ma z nazori staroegiptovske ve-
re. Obraz pokojnikov ima izra-
srečnega pričakovanja daru, je
pa v svoji obliki nekaj novega
in se presenetljivo razlikuje od si-
cer tako stalne staroegiptovske
umetnosti.

Ali želiš znati pravilno pisa-
ti v čitat angleško? Naroči si "Slo-
vensko-angleško slovnico", kate-
ro je izdala in ima na prodaj
Kajfeva matiča S. N. P. J.

DA SKUEAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, kmeti, sladice
in vse druge potrebščine. Poiskani
in se pripravite, da je doma pri
kuhani vedno le najboljši in salo-
nejši.

Groceries, sladničarjem in v pro-
dajalno šoleznine dame primeren
pust pri vaših naročilih. Pišite
informacije na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

8 DNI DO LJUBLJANE!

Preko HAVRE—pariškega pristanišča
v ogromni parnihi na obo

FRANCE - - - 28. FEB.

DE GRASSE - - - 16. MAR.

Kabine tretjega razreda z umi-
niki in tekočo vodo za 2. 4 ali 6
oseb. Francoska kuhinja in pija-
le.

French Line

19 STATE ST. NEW YORK

ali lokalni agentje.

OBLETNICA

otvoritve Slovenskega Narodnega Doma
v Clevelandu, Ohio
6417 ST. CLAIR AVENUE

V SOBOTO, DNE 28. FEBRUARJA 1925

Velika plesna veselica v zgornjih in spodnjih prostorih. V Avdi-
toriju igra Jazzmanian's orkester, v spodnji dvorani pa SLOVENSKI
TAMBUŠI. — Prosta zabava ri pogrnjenih mizah v spodnji dvi-
rani. — Pričetek ob 8. uri svereh.

V NEDELJO, DNE 1. MARCA 1925

popoldan izbran koncert, na katerem bodo sodelovala vsa glasbena in
pevska društva, kakor tudi posamezni pevci in godbeniki, ter drugi
umetniki. Pričetek ob 1:30 popoldne.

Zvečer nastopijo ob 7:30 Slovenski Sokoli s prostimi vajami in vsi-
jami na drugo, potem bode zaigral 6-letni Rudolf Kužnik par komadev
na harmoniko, Fabianova hčerka bode proizvajala umetne plesne, He-
rold Lausche in Louis Grdina bode ta zapela par komičnih pesmi, dra-
matično društvo "Ivan Cankar" vprizori burko "MIS", dramatično
društvo "Triglav" pa burko "BUCEK V STRAHU". Za zaključek pa
priredi članstvo Sokola in Cankarja pod vodstvom ga. Danilove "MAR-
MORNE KIPE".

Cenjeno občinstvo je vabljeno, da se v najobilnejšem številu vsi-
leži te prve obletnice otvoritve S. N. Doma.

DIREKTORI S. N. DOMA.